

ร่วมด้วยช่วยคิดสร้าง พิพิธภัณฑ์เมืองแร่ตึนก กะทุ

สมหมาย ปิ่นพุทธศิลป์

08-1326-2549; 083 1025-606

sommai@usa.com

ชุมเมืองนี้มีตึนก เป็นป้ายแรก
ทานรู้ได้อย่างไรว่ามีตึนก? เป็นป้ายที่ ๒
ในอ้งมอเหลาช่วยทานได้? เป็นป้ายที่ ๓

การตั้งคำถาม เป็นการช่วยสมองให้คิดหาคำตอบ เป็นการกระตุ้นอินทรีย์ให้เตรียมความพร้อมเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงทั้งที่ตนคิดเอง เพื่อนเป็นคนบอก หรือพิพิธภัณฑ์เป็นผู้บอก คำตอบถูกหรือผิดยังไม่สำคัญเท่าการที่ทำให้คนได้คิด
พิพิธภัณฑ์เมืองแร่ก็จักใช้แนวคิดเป็นหลักคิดเพื่อก่อให้เกิดแสงสว่างทางปัญญาทั้งความรู้และบันเทิงรื่นเริงอารมณ์

โสกราตีส เป็นอาจารย์ให้นักปรัชญาเพลโตเจริญรอยตาม อริสโตเติลเป็นหลานศิษย์ มือเล็กทรานเดอร์มหาราชเป็นหลานศิษย์ แม็คศิษย์ หลานศิษย์และหลานศิษย์
ไม่ได้นำหลักคิดในการตั้งคำถามของโสกราตีสไปใช้ตั้งโสกราตีสย แต่ก็ทำให้คนอื่นอีกซีกโลกรู้จักชื่อของท่านว่าเป็นบุคคลสำคัญของโลก ลูกศิษย์ของโสกราตีสจำนวนมาก
เกิดการเรียนรูจนกระทั่งพบความรู้ด้วยตนเองจากการตอบคำถามของโสกราตีสด้วยตนเอง โสกราตีสจะไม่บอกองค์ความรู้ใด ๆ ให้ศิษย์ แม้ลูกศิษย์จะถามนาย
แต่โสกราตีสก็จะสวนถามย้อนให้ลูกศิษย์ผู้ถามตอบคำถามในขณะนั้น การสนทนาของครูและศิษย์ต้องใช้สมองตลอดเวลา
ครูสามารถตรวจสอบความถูกต้องในองค์ความรู้ได้ทันทีที่ลูกศิษย์ตอบ เมื่อเป็นคำตอบที่ไม่ซัดย ครูก็จักป้อนคำถามเพิ่มจนศิษย์ตอบได้ถูกต้อง
ศิษย์จะได้รับความรู้ไปทันทีที่พร้อมการประเมินผลของครูทันทีเช่นกัน

ในอดีต ชาวบ้านทั่วไปได้ใช้ภูมิปัญญาในการตั้งคำถามเพื่อสร้างความฉลาดให้ผู้อื่นสืบมาด้วยการมีปริศนาคำทาย เช่น สองตีนเดินมาหลังคามุงจาก,
สี่ตีนเดินมาหลังคามุงเบือ, แปดตีนเดินมาหลังคามุงสังกะสี, เหวบางร่างน้อย ทำรังห้อยอยู่ชายคา, เจ็ดคุ้งพญาแขวน เจ็ดแค้นพญานา เหาะลอยข้ามฟ้า
สาวพญาเจ็ดตน กระร่อย? เมื่อไปถึงโรงเรียน ครูก็จะใช้คำถามฝึกสมองศิษย์ด้วยวิชาเลขคณิตคิดในใจ อย่างน้อยเซาละ ๕ ข้อเป็นประจำวัน ปัจจุบัน
มีรายการโทรทัศน์บ้าง วิทยุบ้าง ได้ใช้คำถามเพื่อรับทราบปฏิกิริยาย้อนกลับของผู้ฟัง ตอบถูกก็จะได้รับรางวัลเป็นของสมนาคุณสมของต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน
บางรายการประยุกต์ใช้ ๒๐ คำถาม เปลี่ยนเป็นนำวัตถุธรรมดาเป็นวัตถุกระตุ้นตั้งคำถามและให้ผู้คนคิดหาคำตอบ จนกลายเป็น "ถูกต้องแล้ว ค-รับ- -"

การใช้ศัพท์เฉพาะอาชีพ หรือศัพท์ภาษาถิ่นในแวดวงพื้นที่นั้น ๆ ก็จะทำให้คนต่างอาชีพหรือต่างถิ่นเกิดความสงสัย
นี่ก็เป็นเบื้องต้นแห่งการตั้งคำถามอันคอยกระตุ้นให้สมองคิดหาคำตอบอีกรูปแบบหนึ่ง การใช้คำ "ชุมเมือง" ย "ขุดล่อง" ย "อ้งมอเหลา" ย "อ้งมอไห้" ย
"อ้งมอตัน" ย "ซีกาง" ย "เซี่ยม" ย ในพิพิธภัณฑ์เมืองแร่ ก็บังเกิดขึ้นด้วยเช่นกัน

นายประเสริฐ ขาวกิจไพศาล นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลกะทุ ได้จัดทำแผนแม่บทพิพิธภัณฑ์เมืองแร่เสนอจังหวัดภูเก็ตพิจารณาเมื่อปี พ.ศ.๒๕๔๒
พิจารณากันยาวนานจนได้รับงบประมาณสร้างในปี พ.ศ.๒๕๔๙
สถาปนาในกองช่างของเทศบาลตำบลกะทุ ได้ถอดแบบความคิดของผู้ร่วมก่อร่างสร้างพิพิธภัณฑ์เมืองแร่ออกเป็นอาคาร ๑ ชั้นครึ่ง มีจุ่มแจ้นขนาดใหญ่ ๒
เท่าสนามบาสเกิดบอลอยู่ตรงกลางอาคาร มีหอประชุมน้อยบรรจุคนได้ประมาณ ๑๐๐ คนย ก่อสร้างให้แล้วเสร็จกลางปี พ.ศ.๒๕๕๐
ในพื้นที่เมืองเก่ากลางของหุบเขานางพันธุรัตน์กับพืดเขาเกิดหนี ระหว่างสนามกอล์ฟในอำเภอกะทุกับบ้านเกาะแก้ว อำเภอเมืองภูเก็ต มีบริเวณพื้นที่ประมาณ ๔๐๐
ไร่ย ด้านติดกับถนนสาธารณะระหว่างบ้านเกาะแก้วกับกะทุ จัดสร้างเป็นสวนเฉลิมพระเกียรติ ตั้งใจจะให้ป็นสวนสนุกน้ำของเด็ก ๆ มีน้ำพุ น้ำตก ท้ายรางเหมืองแร่
ร่อนแร่ เพื่อการสาธิตการได้แร่ตึนกย มีที่พักผ่อนหย่อนใจของผู้ใหญ่ย มีการนวดฝ่าเท้าไชยาสมุนไพรอันเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านย มีชุมเมืองขนาดเล็กย
ตั้งใจว่าจะสร้างเรือขุดแร่ตึนกให้ลอยลำเป็นสง่าอยู่ในชุมเมืองนั้นย มีเรือออกจันเป็นสะพานและ/หรือยานพาหนะ
ให้ผู้สนใจเคลื่อนย้ายตนเข้ารับรู้และรับเครื่องดื่ม เรือขุดแร่นี้จะกลายเป็นโกบีเตียมหรือเจียะเหลาก็ได้

ซึกขวามือเป็นโกบีเตียม ส่วนซึกซ้ายมือของคนเข้าเยี่ยมชมเป็นควนเขาย
คิดกันว่าควรสร้างอ้ามนขนาดเท่าของจริงโดยจำลองรูปแบบเก่าของอ้ามในทุที่ที่ไว้จัดกิจกรรมสาธิตเกี่ยวกับวิถีชีวิตชาวเมืองที่เกี่ยวกับอ้ามพระจีนเช่นประเพณีกินผัก
ประเพณีผ่อตอ การแก้เหมยของนายหัวเมืองย สร้างโรงหนังควายไวดตรงข้ามหน้าอ้ามย วันที่สาธิตการขีดหนังควายย จะมีการขายอาหาร ขนมพื้นถิ่น ถั่วคั่ว ถั่วต้ม
ขนมจาก เหนียวหลามย ทำจริง ขายจริง ที่หน้าโรงหนังควายแก้เหมยนี้แหละย บางความคิด เสนอให้หลังคาอ้ามมุงด้วยตึนกเป็นแห่งแรกของโลกย
ผู้ศรัทธาถวายตึนกมุงหลังคาอ้ามโปรดเตรียมตัวบริจาค

ชั้นเนินสูงประมาณ ๑๕ เมตรเป็นระยะทาง ๑๐๐ เมตรจากชุมประตู่ทางซ้ายย จะเห็นอ้งมอเหลาตั้งเด่นเป็นสง่าอยู่หน้าภูผาควนเมืองเก่าสูง ๓๐ เมตรย

รถยนต์ผ่านหน้าอ้อมเหลาไปลานจอดข้างผาเหมือง

นี่คือ "อ้อมเหลา"

ช่วยท่านให้รื่นเริงสมองอยู่ในนี้

เข็บ ๆ เขาตะ

เดินวนไปทางซ้ายมือ เพื่อให้ขวามือเป็นจิมแจ้ ประจวบขวาวหรือทักษิณาวังในอาคารย จะพบคำถามว่า ผลิตภัณฑใดมีดีบุกผสมย
พิพิธภัณฑจะเสนอผลิตภัณฑจากเหมืองแร่ย เช่นสร้อยทองคำจากเหมืองทองย เขี้ยวเสื่อเขี้ยวดาบจำลองด้วยดีบุกจากเหมืองลิกไนต์ย
แหวนบาเยะขนาดยักษ์วงแหวนดีบุกรองรับเพชรซีกด้วยทองคำย ยานอากาศเคลือบแทนทาลัมจากเหมืองแร่ดีบุกย เครื่องบินสงครามโลกครั้งที่ ๒
ของอังกฤษซึ่งตกที่ข้างโลตัส สร้างด้วยอะลูมิเนียม พลั่วไม้ร้อยปีจากเหมืองรูที่บางคูย พลอยจากเหมืองพลอยจันทบุรีย นิลจากเหมืองกาญจนบุรี
เหรียญพระศักดิ์สิทธิ์สร้างด้วย...จากเหมือง... เหล็กไหลจากถ้ำเขาเหนือ มรดกจากพระกรของฮ่องเต้ในฝัน นพรัตน์อัญมณีจากเหมืองทั่วไทย
เครื่องดนตรีโลหะที่สัมผัสได้ สัมผัสแล้วเกิดเสียงอาจทำให้ท่านตกใจหรือสุนทรีย์เสดก็เลือกเอาเองได้ย
มณฑทระจะเปลือสมองเพื่อเนรมิตให้ผลิตภัณฑจัดวางอย่างมีสุนทรีย์ภาพ ใช้พื้นที่ประมาณ ๓ ห้องแสดงผลิตภัณฑจากเหมืองแร่

ดีบุกอยู่ตรงไหน?

อัญมณีอยู่ตรงไหน?

ช่วยแคว้กลับมาหน่อย

นักธรณีจะแสดงพื้นผิวโลกผ่าตัดให้เห็นชั้นระดับขององค์ประกอบธรณี สูงสุดเป็นยอดเขาเอฟเวอร์เรสต์บนเทือกเขาหิมาลัย มีหิมะปกคลุม
ยอดเขาลดหล่นลงมาจนต่ำกว่าระดับยกเขาโตะแซะ เพื่อบอกให้ทราบว่า ท่านถึงภูเก็แล้วนะย มียอดเขาไม่เท่าสิบสองสูงจริง ๕๒๙ เมตร ยอดเขาหว่าสูง ๕๒๘ เมตร
มีคลองบางใหญ่ไหลจากในทไปออกปากบางที่อำเภวนนินย ในคลองบางใหญ่มีเรือกจันบรรทุกแร่ดีบุกลำเลียงไปส่งเรือใหญ่ในอ่าวภูเก็ตย
ผ่านเรือชุดแร่ลำแรกของโลกในอ่าวภูเก็ตย ได้ผิพื้นดิน พื้นน้ำ ได้หน้าผา ในภูเขา ยได้วัดเกิดโฮ มีสายแร่ดีบุก เอาดีบุกจริงไปฝังไว้ย ตรงไหนที่สายแร่ดีบุกไหลที่ผิพื้น
ก็มีเหมืองแล่นให้ดูย ที่อยู่ลึกลงไปก็จะเจาะรูเป็นเหมืองรูย ผังอัญมณีอื่น ๆ ไว้ในที่ที่ธรณีมีในส่วนอื่นด้วยย ผู้มีอัญมณีดิบ โปรดเตรียมตัวบริจาค

ท่านรู้ได้ยังไง?

ว่าดีบุกอยู่ที่ใด?

พิพิธภัณฑแสดงแผนที่ผิวดินด้านบนให้ท่านช้ย แล้วแสดงแผนภูมิรอยตัดผิวดโลกให้ท่านดูอีกย ท่านน่าจะชี้ถูกแนวย แต่ชี้ผิดที่ย

พิพิธภัณฑก็จะแสดงวิธีถ้ำมต่างให้ตนรู้ย บอกปริมาณแร่ให้ท่านตัดสินใจชุดเอาแร่ย ใช้พื้นที่แสดง ๒ ห้องเพื่ออธิบายกรรมวิธีการได้แร่จากใต้ดิน คือ เหมืองแล่น
เหมืองรู เหมืองหาบ เหมืองฉัด เหมืองเรือชุด เหมืองเรือแพชุดแร่

ท่านรู้ได้ยังไงว่าชั้นใดคือแร่ดีบุก?

พิพิธภัณฑก็จะเสนอแนะให้ท่านทดลองตามกรรมวิธีตรวจสอบแร่ทั้งเบื้องต้นและตรวจสอบความบริสุทธิ์ของสินแร่

มีเครื่องมือทางฟิสิกส์(วิทยาศาสตร์กายภาพแขนงหนึ่งซึ่งกล่าวถึงสมบัติทางกายภาพของสารต่างๆ และพลังงาน) เช่นทูป เคาะ ตีต ร่อน ชัดย

ใช้วิธีทางเคมี(วิทยาศาสตร์กายภาพแขนงหนึ่ง ซึ่งกล่าวถึงเรื่องราวและสมบัติของสารต่างๆ ว่าประกอบกันขึ้นเป็นสารนั้นๆ ได้อย่างไร และเมื่อสารนั้นๆ

แปรเปลี่ยนไปเป็นสารอื่นได้ ปฏิกริยาที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นๆ เป็นอย่างไร ทั้งกล่าวถึงการที่จะสังเคราะห์สารนั้นๆ ขึ้นได้อย่างไรด้วย แบ่งออกเป็นสาขาต่างๆ

อีกหลายสาขา เช่น เคมีอินทรีย์ เคมีอนินทรีย์ ชีวเคมี เคมีกายภาพ เคมีวิเคราะห์) ท่านก็จะได้ดีบุกบริสุทธิ์ตามมาตรฐานย เมื่อท่านทดลองแล้ว โชคดี

ท่านก็ได้ของรางวัลเป็นชีแร็กได้นะ

อ้าว อย่าดูถูกชีแร่ไปนะย บางชิ้นแพงกว่าทองคำชะอีก

ท่านจะนำดีบุกไปทำประโยชน์อะไร?

ทำให้ดูหน่อยสิ

ท่านรับแร่ดีบุกไปจำนวนหนึ่ง ทดสอบ ตรวจสอบ ว่าใช่แน่แล้วย ท่านต้องคิดว่าจะหลอมดีบุกเป็นผลิตภัณฑโดย คิดได้ก็เขียนไว้ในกระดาษที่ท่านรับมาย

คิดไม่ออกใช้ไหม?ย ไม่เป็นไรย มีให้ท่านเลือกเช่นย หลอมเป็นกระดุมย หลอมเป็นวัตถุมงคลย ผสมทองแดงเป็นวงแหวนย ทำเป็เครื่องประดับย

เคลือบไว้ที่นาฬิกา ยเคลือบไว้ที่พวกกุญแจย พิพิธภัณฑมีช่างทองให้ท่านเสนอแบบย ชื่นเล็ก ๆ กรรมวิธีง่าย ๆ รอรับไปได้เลยย ใช้เวลานาน ก็จำหน้าของ
ช่างระคายหลังไว้ อีกสัปดาห์เดียวก็ถึงบ้านท่าน

คุณรู้เรื่องดีบุกมาตั้งแต่เมื่อไหร่?

ผสมติดกับโลหะอื่นในสัดส่วนต่าง ๆ เกิดอะไรขึ้น?

ท่านคิดว่าจะ

.....?

.....?

.....?

พิพิธภัณฑ์จะบันทึกคำถามเหล่านี้ไว้ในฐานข้อมูล

คำตอบหรือ?

ค้นได้จาก ๒ ห้องใหญ่ คือห้องสมุดเหมือนกับห้องจดหมายเหตุ ในห้องจดหมายเหตุ จะเก็บรักษาลายลักษณ์ ๓ กลุ่มเป็น ๓ คลัง คือ คลังลายลักษณ์(จดหมายนายหัวเมือง จดหมายติดต่อกับชาวเมือง กระดาษไทยเบอร์ ใบชำระหนี้ ใบขออนุญาตขนย้ายแร่) คลังภาพ(ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว ภาพยนตร์) คลังแผนที่ จัดทำฐานข้อมูล(Data Base) ไว้ให้ท่านค้นหาใน www.kathutin.com และดูของจริงปฐมนิเทศได้ในห้องดังกล่าว ส่วนนี้มีไว้เพื่อการศึกษาวิจัย ไว้ต้อนรับนักวิจัยชาวไทย นักวิจัยทั่วโลก จะของบประมาณสร้างอ่างมอเหลาขนาดกลางไว้รองรับนักวิจัยระดับโลก พบปะกับนักวิจัยพวกเราในวันเวลาอันควรเพื่อแลกเปลี่ยนเสวนาวិชาการ พิพิธภัณฑ์เมืองแร่จะรับผิดชอบสมองส่วนคิดประดิษฐ์ให้กับอนุชน และชักชวนให้ส่วนจังหวัดดูแลรับผิดชอบสมองส่วนวิทยาศาสตร์ ในวันเวลาเหมาะสม พิพิธภัณฑ์จะเชิญช่างขึ้นประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ตั้งแต่ใช้วัสดุพื้นถิ่นประดิษฐ์ของเล่นเด็ก ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไม้สอย และผลิตภัณฑ์ขนาดใหญ่ที่ประหยัดพลังงานและไม่ก่อให้เกิดมลภาวะ จักติดตามสมองคิดประดิษฐ์เป็นรายบุคคลตั้งแต่เด็กปฐมวัยจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ในเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบและขยายผลไปตามกำลังงบประมาณ

สามห้องสุดท้ายเป็นการผสมผสานเพื่อเล่าเรื่องชายจีนจากแผ่นดินใหญ่เข้ามาพบความสำเร็จในภูเก็ต นอกจากจีนโดยเรือสำเภา ยังมีเรือสำเภาขนาดใหญ่ ภายในมีหุ่นบรรพชนจีนที่โครงสร้างจะถูกต้อง นอกจากเรือที่โคลงเคลงเป็นแรมเดือนขึ้นฝั่งบางเหนียว มาเป็นกุฏิหาบในเหมืองหาบย แต่แต่งงานมีลูกหลานสืบสกุล ด้วยความเป็นนักคิดประดิษฐ์ สายสกุลนี้จึงมีความสุขเป็นวิถีชีวิตชาวเหมืองย หุ่นแต่ละตัว ตั้งใจไว้ว่าจะขออนุญาตหน้าของบรรพชนเหมืองมาจำลองไว้เป็นอนุสรณ์ หุ่นแต่ละตนจักแสดงให้เห็นศิลปะของการปั้น มีเส้นเอ็น กล้ามเนื้อ สายตาบ่งบอกอารมณ์ ท่าทางที่ต้องล้นอโยให้มีอันเป็นไป เช่น ชายบักบินชนแร่ปะทะกับกำถาว แร่ร่วงออกจากถ่วงย ตะแคงใจรีบเอื้อมรับแร่ มองดูแล้วเหมือนตะแคงจะร้องว่า อ้ายหย่า หว่ามัยซีเลี้ยง

ด้านนอกอ่างมอเหลา มีกลุ่มอาคารบ้านจีนมุงจาก ห่อแฉกแบบจีน อ่างมอเหลา จัดให้เป็นบ้านसानในทุย กิจกรรมอันใดที่ในทุยมี ก็จักพยายามให้มี มีเจ้าหน้าที่แสดงตนเป็นชาวในทุยที่ปฏิบัติงานจริงในร้านค้านั้น ๆ ผิดหมี พาวโกปี้ใส่หูเหล่ง ชายแก็ตเหล่งเดียว ทอดบะฮิโพ รองชาย ตาวกั้วตาวเหงก้วยโกยเดี่ยวฮา

ท่านคิดว่า?

แจ้งใจส่งไปพิพิธภัณฑ์เมืองแร่ กระทุ ภูเก็ต ๘๓๑๒๐

ความสุขก็จะเป็นของท่านทันที.